

CITES-sopimuksen uudet lajit ja niitä koskevat lupavaatimukset ja muut määräykset – elävät eläimet

Yhteenveto

CITES-lajiliitteet muuttuvat Suomessa ja EU:ssa tammikuun 2017 aikana. Muutokset koskevat useita harrastus-/lemmikkieläimiä, mm. harmaapapukaijaa, useita matelija- ja sammakkolajeja sekä akvaariokaloja. Uusi CITES-lajiliiteasetus löytyy ympäristöhallinnon verkkosivuilta www.ymparisto.fi/cites kun asetus on tullut voimaan.

CITES-määräykset vaikuttavat näiden lajien tuontiin EU:n ulkopuolelta ja vientiin EU:sta ulos, mutta myös EU:n sisämarkkinatoimintaan. Määräykset koskevat sekä tarhattuja että luonnosta peräisin olevia yksilöitä. CITES-sopimuksen muutokset ovat voimassa 2.1.2017 lähtien; EU:n vastaavat lainsäädäntömuutokset tulevat voimaan pienellä viipeellä. Suomessa CITES-lupaviranomainen on Suomen ympäristökeskus SYKE.

CITES-määräyksistä yleisesti

Muutokset tehtiin vuoden 2016 CITES-osapuolikokouksessa. Joka kolmas vuosi järjestettävään osapuolikokoukseen osallistuvat CITES-sopimuksen jäsenmaat, ja kokouksessa päätetään mm. CITES-lajiliitteiden muutoksista. Vain kansainvälisen kaupankäynnin kohteena olevia lajeja listataan CITES-liitteisiin, ja CITES-määräykset koskevat vain näissä liitteissä olevia lajeja.

Liitteitä on kolme: liitteessä I on erittäin uhanalaiset lajit, liitteessä II uhanalaiset lajit (ja ns. näköislajit) ja liitteessä III paikallisesti uhanalaiset lajit. EU:ssa on CITES-sopimusta tiukempi lupasääntely. EU-lainsäädännön neljä liitettä vastaavat pääpiirteissään kolmea CITES-liitettä. Liitteessä A on erittäin uhanalaiset lajit, liitteessä B uhanalaiset lajit, liitteessä C alueellisesti uhanalaiset lajit ja liite D on 'valvontaliite' niille lajeille, joiden tuontia EU haluaa seurata.

Muutosten voimaantulossa eriaikaisuutta

EU:n ulkopuolella muutokset tulevat voimaan 2.1.2017. Tämä tarkoittaa, että lyhyen ajan muutokset ovat voimassa EU:n ulkopuolisissa maissa, mutta eivät vielä EU:ssa. Tänä aikana EU:n ulkopuoliset maat vaativat CITES-lupia lajeille, joille EU-maiden ei vielä tarvitse lupia myöntää. Suomen ympäristökeskus SYKE, joka Suomessa myöntää CITES-luvat, käsittelee tarvittaessa CITES-vientilupahakemuksia jo ennen kuin EU-lainsäädäntö on voimassa. Tuotessa uusia CITES-lajeja Suomeen EU:n ulkopuolelta ei CITES-tuontilupia kuitenkaan vaadita eikä myönnetä ennen kuin EU-lainsäädäntö on voimassa. Liitteissä CITES I/EU A olevia lajeja ei voi lainkaan viedä eikä tuoda kaupallisesti, jos kyse on luonnonvaraisista CITES-yksilöistä.

Muutosten voimaantulon jälkeen

Kun uudet määräykset tulevat EU:ssa voimaan, vaaditaan aina EU:n ulkorajojen ylitykseen voimassaolevat CITES-luvat. Vietäessä EU:sta ulos vaaditaan CITES-vientilupa ja EU:n ulkopuolelta tuotaessa vaaditaan CITES-tuontilupa (ja viejämaasta CITES-vientilupa). Joissakin erikseen rajatuissa tapauksissa lupavaatimuksiin on tehty poikkeuksia. Poikkeukset eivät kuitenkaan koske kaupallista vientiä tai tuontia eivätkä eläviä eläimiä tai kasveja. Lisää tietoa tuonti- ja vientimääräyksistä www.ymparisto.fi/cites/lupamenettely.

EU:n sisäiseen toimintaan CITES-määräykset vaikuttavat siten, että ostaminen, ostajaksi tarjoutuminen, hankkiminen kaupallisiin tarkoituksiin, kaupallisessa tarkoituksessa näytteille asettaminen, käyttö taloudellisessa hyötymistarkoituksessa ja myynti, hallussapito myyntiä varten, myytäväksi tarjoaminen tai myymistä varten kuljettaminen on kielletty. Myös vuokraaminen, vaihto tai vastaavat ilmaisut katsotaan myynniksi. Kiellosta voi poiketa vain etukäteen myönnetyllä todistuksella (A-liitteen lajit) tai jos voi osoittaa alkuperän lailliseksi (B-liitteen lajit).

Lajeille, jotka lainsäädäntömuutoksen jälkeen ovat EU:n liitteessä A (tiukimman sääntelyn lajit) on Suomen ja EU:n sisäisessä kaupankäynnissä oltava ns. CITES-todistus (EU-todistus), jota ilman osto ja myynti (ja muu kaupallinen toiminta) on kiellettyä. Todistus voidaan myöntää vain laillista alkuperää oleville eläimille tai kasveille, niiden osille ja niistä tehdyille tuotteille. B-liitteen lajeille vaaditaan laillisen alkuperän osoittaminen muilla asiakirjoilla. Lisää tietoa mm. www.ymparisto.fi/cites/elaimet, www.ymparisto.fi/cites/lemmikit.

Harmaapapukaija

Harmaapapukaija, myös harmaajako tai jako (*Psittacus erithacus*) siirretään CITES-liitteestä II/B liitteseen I/A. Tämä koskee kumpaakin alalajia (sekä *erithacus* että *timneh*). Laji on ollut hyvin yleinen keskisessä Afrikassa, mutta vuosikymmenien ajan jatkunut luonnonvaraisten lintujen pyydystämisen on aiheuttanut lajin huomattavaa taantumista sen levinneisyysalueella. Esimerkiksi Ghanasta, jossa vielä muutama vuosi sitten oli paljon harmaapapukaijoja, on laji lähes hävinnyt.

Harmaapapukaija on Suomessa melko yleinen harraste- tai lemmikkilintu. Tiukemmat määräkset, jotka tulevat voimaan tammikuun 2017 aikana koskevat ostamista ja myymistä, mutta eivät niitä lintuja joiden omistaja ei vaihdu. Harmaapapukaijan osto ja myynti EU:ssa ja Suomessa on sallittua vain, jos linnulla on voimassaoleva CITES-todistus (EU-todistus). Lisätietoja www.ymparisto.fi/cites/lemmikit.

Sellaisille harmaapapukaijoille, joita pidetään vain omana lemmikkinä ja joita ei myydä (ja joille ei teetetä poikasia), ei CITES-todistusta (EU-todistusta) vaadita. Jossakin vaiheessa myynti tai luovutus toiselle omistajalle saattaa kuitenkin tulla ajankohtaiseksi, mitä silmälläpitäen olisi syytä varmistaa että oman lemmikin hankinta-asiakirjat ovat kunnossa.

Ohjeita erityisesti kasvattajille

⇒ myös lemmikkilinnun yksityiset omistajat, joiden linnut saavat poikasia

Emoilta on haettava EU-todistukset, ja nämä kannattaa hankkia ajoissa jo ennen kuin poikasten myyminen tulee ajankohtaiseksi. Suositus on, että emoilta haetaan EU-todistukset jo ennen pesittämistä. EU-todistus voidaan myöntää vain laillista alkuperää oleville harmaapapukaijoille. EU-todistuksen saamiseksi on linnun oltava yksilöllisesti merkitty. Linnuilla yksilöllinen merkintä tarkoittaa saumatonta umpirengasta, avorenkaita ei hyväksytä. Poikaset on tästä eteenpäin aina merkittävä saumattomalla umpirenkaalla. Tästä vaatimuksesta voi poiketa vain erityisissä poikkeustapauksissa. Ennen vuotta 2017 syntyneet linnut, joilla ei ole umpirengasta, on sirutettava ennen kuin todistus voidaan myöntää. Todistushakemukseen liitettävä linnun laillisen hankinnan ja alkuperän osoittava selvitys voi koostua kasvattajatodistuksesta, tuontiluvan asiakkaankappaleesta tai muusta viittauksesta tuontilupaun, tai hankinnan yhteydessä saadusta kauppakirjasta tai luovutusasiakirjasta, jossa on myyjän tietojen lisäksi tiedot linnun alkuperästä. Asiakirjojen tietosisällöstä riippuen saatetaan vaatia erikseen myös omistajaketjun osoittaminen esimerkiksi kauppalaskuin.

CITES-todistukset (EU-todistukset), jotka on myönnetty umpirenkaalliselle linnulle, ovat voimassa rajoittamattomasti niin kauan kuin rengas on kiinni jalassa ja luettavissa. Sirutetulle linnulle myönnetyt todistukset on vaihdettava uuteen jokaisen myynnin (omistajanvaihdoksen) yhteydessä.

Ohjeita erityisesti eläinkauppiaille

⇒ myös ns. kotimyyjät: CITES-määräykset koskevat myös yksityishenkilöitä

Varmista, että myymälässäsi tai muuten kauttasi myynnissä olevilla harmaapapukaijoilla on voimassaoleva CITES-todistus (EU-todistus). Jos EU-lainsäädännön voimaantulopäivän jälkeen ostat uusia harmaapapukaijoja, sinun on varmistuttava jo ennen ostoa siitä, että linnuilla on voimassaolevat todistukset. Luonnonvaraisia lintuja (ja niiden ensimmäisen polven jälkeläisiä) ei voi pääsääntöisesti enää myydä. Todistuksesta on selvästi ilmevä, että todistuksen kattaman linnun myynti on sallittu. Muista, että alkuperäisen CITES-todistuksen (EU-todistuksen) on seurattava lintua kaupanteon (omistajanvaihdoksen) yhteydessä.

Tuonnista ja viennistä

Harmaapapukaijojen kuljettamiseen EU:n ulkorajojen yli vaaditaan CITES-vienti- ja -tuontiluvat kuten tähänkin asti. EU-lainsäädännön voimaantulon jälkeen ei luonnonvaraisia lintuja (eikä niiden ensimmäisen polven jälkeläisiä) voi enää tuoda kaupalliseen tarkoitukseen Suomeen/EU:n alueelle.

Matelijat ja sammakot

Useita uusia lemmikkieläimiksi kulkeutuneita matelija- ja sammakkolajeja listataan CITES-liitteisiin vuoden 2017 alusta. Monia näistä pidetään EU:ssa harraste- ja lemmikkieläiminä, vaikkei niitä ole lajin levinneisyysalueella saanut pyydystää ja/tai viedä maasta. Kuinka tämä

asia otetaan Suomessa – tai EU:ssa laajemmin – huomioon CITES-lupaharkinnassa, on vielä epäselvää.

Seuraavat lajit viedään liitteeseen CITES I/EU A:

- viisi alligaattoriliskoa (*Abronia anzuetoii*, *A. campbelli*, *A. fimbriata*, *A. frosti* ja *A. meledona*)
- kiinankrokotiililisko (*Shinisaurus crocodilurus*)
- honkhoainkalliogekko (*Cnemaspis psychedelica*)
- turkoosipikkugekko (*Lygodactylus williamsi*)
- titicacanvesisammakko (*Telmatobius culeus*)

Näiden lajien osto ja myynti on tammikuun 2017 lopun (EU-lainsäädännön voimaantultua) jälkeen sallittua vain, jos eläimillä on voimassaoleva CITES-todistus (EU-todistus). Eläimet on sirutettava, jos mahdollista.

Ohjeita erityisesti eläinkauppiaille

⇒ myös ns. kotimyyjät: CITES-määräykset koskevat myös yksityishenkilöitä

Varmista, että myymälässäsi tai muuten kauttasi myynnissä olevilla A-liitteen lajeilla on voimassaoleva CITES-todistus (EU-todistus) tammikuun loppuun mennessä. Jos EU-lainsäädännön voimaantumispäivän jälkeen ostat uusia A-liitteen lajeja, sinun on ennen ostoa varmistuttava siitä, että näillä on voimassaolevat todistukset.

HUOM: näiden lajien kohdalla todistukset ovat todennäköisesti useimmiten voimassa vain kun todistukseen merkitty haltija myy eläimen, jolloin eteenpäin myytäessä on haettava uudet todistukset. Luonnonvaraisia A-liitteen eläimiä (ja niiden ensimmäisen polven jälkeläisiä) ei voi pääsääntöisesti enää myydä. Todistuksesta on selvästi ilmevä, että todistuksen kattaman eläimen myynti on sallittu. Muista, että kauppakirjan lisäksi on ostajalle annettava alkuperäinen CITES-todistus (EU-todistus).

Seuraavat lajit viedään liitteeseen CITES II/EU B:

- lyhythäntäkameleontit (*Rhampoleon* spp.)
- lehtikameleontit *Rieppeleon* spp.)
- alligaattoriliskot (*Abronia* spp.), poikkeuksena lajit *Abronia anzuetoii*, *Abronia campbelli*, *Abronia fimbriata*, *Abronia frosti* ja *Abronia meledona*, jotka ovat liitteessä CITES I/EU A
- masobenmaagekko (*Paroedura masobe*)
- kuurovaraanit (*Lanthanotidae* spp.)
- tomaattisammakoita (tomaattisammakko *Dyscophus antongilii*, metsätomaattisammakko *D. guineti* ja antsouhyntomaattisammakko *D. insularis*). *D. antongilii* oli aiemmin liitteessä I/A
- madagaskarilaisia sadesammakoita: ampahanansadesammakko (*Scaphiophryne boribory*), marmorisammakko (*S. marmorata*) ja piikkisadesammakko (*S. spinosa*)
- hongkonginmanteri (*Paramesotriton hongkongensis*)
- kyykäärmeitä: keniavuorenpensaskyy (*Atheris desaixi*) ja keniansarvikyy (*Bitis wortingtoni*)
- kuusi pehmeäkilpikonnalajia: nuubianpehmytkilpikonna (*Cyclanorbis elegans*), senegalinpehmytkilpikonna (*Cyclanorbis senegalensis*), punapehmytkilpikonna (*Cycloderma aubryi*), sambesinpehmytkilpikonna (*Cycloderma frenatum*), eufraatinpehmytkilpikonna (*Rafetus euphraticus*) ja niilinpehmytkilpikonna (*Trionyx triunguis*)

Jos hallussasi on jokin näistä B-liitteen lajeista, tarkoittaa se, että myynnin (tai muun kaupallisen toiminnan) yhteydessä sinun on pystyttävä osoittamaan niiden laillinen alkuperä. CITES-viranomaisen (tai valvontaviranomaisen) pyytäessä on pystyttävä osoittamaan, että eläimet on joko tuotu EU:n alueelle ennen kuin ne listattiin CITES-liitteeseen, tuotu laillisesti EU:n alueelle CITES-määräysten voimaantultua (eli eläin on voitava jäljittää tiettyyn CITES-tuontilupa) tai kasvatettu EU:ssa laillisista emoista. Eläimen laillisen alkuperän osoittavat asiakirjat on aina annettava eteenpäin uudelle omistajalle. Ilman näitä asiakirjoja olevaa eläintä ei pidä ostaa.

Tuonnista ja viennistä

Kun EU-lainsäädäntö on voimassa on näillä eläimillä EU:n ulkorajojen yli kuljettaessa oltava CITES-vientilupa (vientä) ja CITES-tuontilupa (tuonti).

Lisätietoa vienti- ja tuontivaatimuksista www.ymparisto.fi/cites/lemmikit (Eksoottiset lemmikkieläimet).

Akvaariokaloja

Useita jokirauskalajeja viedään vuonna 2017 liitteeseen CITES III/EU C. Tämä tarkoittaa sitä, että EU:n ulkopuolelta tuotaessa on tehtävä ns. CITES-tuonti-ilmoitus Tullissa. CITES-tuonti-ilmoituslomake löytyy sekä Tullin sivuilta että www.ymparisto.fi/cites/hakemuslomakkeet. Tuonti-ilmoituksen lisäksi on Tullissa esitettävä viejämään myöntämä CITES-vientilupa, jos eläin on peräisin siitä maasta, jonka nimi on CITES-lajiluettelossa lajinimen perässä. Muista maista tuotaessa riittää CITES-viranomaisen myöntämä muu todistus, jolla todistetaan lähtöksen alkuperämaa.

CITES-määräysten alaiset jokirauskut:

Paratrygon aiereba (III Kolombia)

Potamotrygon spp. (III Brasilia), eli kaikki Brasiliasta peräisin olevat *Potamotrygon*-suvun lajit

Potamotrygon constellata (III Kolombia)

Potamotrygon magdalenae (III Kolombia)

Potamotrygon motoro (III Kolombia)

Potamotrygon orbignyi (III Kolombia)

Potamotrygon schroederi (III Kolombia)

Potamotrygon scobina (III Kolombia)

Potamotrygon yepezi (III Kolombia)

Enkelikala

Oranssienkelikala, myös keltaenkelikala (*Holacanthus clarionensis*) listataan liitteeseen CITES II/EU B. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomen tai toisen EU:n maan sisällä on myynnin (tai muun kaupallisen toiminnan) yhteydessä pystyttävä osoittamaan niiden laillinen alkuperä. CITES-viranomaisen (tai valvontaviranomaisen) pyytäessä on pystyttävä osoittamaan, että eläimet on joko tuotu EU:n alueelle ennen kuin ne listattiin CITES-liitteeseen, tuotu laillisesti EU:n alueelle CITES-määräysten voimaantulua (eli eläin on voitava jäljittää tiettyyn CITES-tuontilupaan) tai kasvatettu EU:ssa laillisista emokaloista. Eläimen laillisen alkuperän osoittavat asiakirjat on aina annettava eteenpäin uudelle omistajalle. Ilman näitä asiakirjoja olevaa eläintä ei pidä ostaa.

Tuonnista ja viennistä

Kun EU-lainsäädäntö on voimassa on tämän B-liitteen enkelikalan EU:n ulkorajojen yli kuljettaessa oltava CITES-vientilupa (vienti) ja CITES-tuontilupa (tuonti). Lisätietoa vienti- ja tuontivaatimuksista www.ymparisto.fi/cites/lemmikit (Eksoottiset lemmikkieläimet).

Liitteessä CITES III/EU C olevien jokirauskujen vientiin EU:n ulkopuolelle vaaditaan CITES-vientilupa tai muu CITES-viranomaisen myöntämä alkuperätodistus.

Lisätietoja

Suomen ympäristökeskus SYKE (CITES-lupaviranomainen Suomessa)

CITES-asiat

Latokartanonkaari 11, 00790 Helsinki

puh. 0295 251 000 (vaihe), sähköposti: cites@ymparisto.fi

www.ymparisto.fi/cites

www.ymparisto.fi/cites/lupamenettely

www.ymparisto.fi/cites/lemmikit

www.ymparisto.fi/cites/lainsaadanto

CITES-yleissopimus (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna www.cites.org/Villieläimiston ja -kasviston uhanalaisten lajien kauppaa koskeva sopimus) on kansainvälinen ympäristösopimus, jonka päämääränä on luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelu.